سزای کوشتنی عەجاج ئەحمەد حەردان تکریتی و هەندێ تێبنی خێرا.. شاخەوان قادر شۆڕش

دوای ئەوەی لە ١/٨/٢٠٢٥دا هەواڵی دەستگیرکردنی بڵاوبووەوە، تاڕادەیەکی زۆر خەڵکی کوردستان لە پرۆسەی دوای گرتنەکەی بەئاگا مانەوە، نزیکەی مانگێک بەر لە ئێستا هەواڵ بڵاوکرایەوە گوترا دانیشتنی یەکەمی دادگاییەکەی لە دادگای باڵا لە بەغدا لە ٧/٥/٢٠٢٦دا بەڕێوە دەچێت، ئێستا لە ١٤/٥/٢٠٢٦ لە دانیشتنی دووەهەمدا دادگا سزاکەی بۆ بڕیووەتەوە. لە دانیشتنی یەکەم سکاڵاکاران و ڕزگاربووان گوزارشتی تاوانەکانی ئەو تاوانبارەیان کردووە، لە دانیشتنی دووەهەمدا سزاکەی بۆ دەرکراوە. پرۆسەکە زۆر بە خێرایی ئەنجام درا.

تێبینییەکان: دەبووایە دەسەڵاتی هەرێمی کوردستان وەکو نوێنەری نەتەوەی قوربانی بە یەک تیمی پارێزەر و شارەزا بچنە دادگا، کە ئەوەیان نەکردووە و دوو لایەن بە دوو یاداشتەوە بەشداریان کردووە (دووبەرەکییەکە لێرەشدا هەبووە)، بەڵام پاشان گوتوویانە یەک تیمین. بەرەی یەکێتی هەوڵی دەرخستنی قارەمانییەتی خۆی لەم بارەیەوە دەدات و وەزارەتی شەهیدان و ئەنفالکراوانیش لەلایەن خۆیەوە تاڕادەیەک ناچالاکە. کە دەبووایە وەزارەتی ئەنفالکراوان خاوەندارییەتی بکات، سەرپەرشتی هەموو پرۆسەکە بکات و لە هەموو پرۆسەکەدا بەشداریی کاریگەری هەبێت، ڕاگەیاندن بدات و خەڵکی کوردستان لە هەنگاوەکاندا ڕۆژ لە دوای ڕۆژ ئاگادارکاتەوە. بەڵام نەک ئەوەی نەکردووە، ئەمڕۆ کە بڕیاری دادگا دەرچووە، مێش مێوانی وەزارەتی شەهیدان و ئەنفالکراوان نییە و لە ماڵپەڕەکەیاندا هیچ بڵاونەکراوەتەوە.

تائێستا هیچ ڕاپۆرتیکی دادگا دەرنەچووە و نازاندرێ وردەکارییەکان چین، ئەو هەواڵانەی لێرە و لەوێ بڵاودەکرێنەوە زیاتر هەواڵی وروژاندن و ئەم بابەتانەن. بەڵام وەکو دەبیسترێتەوە، خەڵک فێرکراوە کە چی بڵێن و چۆن گوزارشت لە تاوانی ئەم تاوانبارە بکەن. ئەگەر ئەوە ڕوویدابێت، ئەوە گەورەترین هەڵەیە، چونکە پرۆسەی تاوانی گەلکوژیی ئەنفال پێویستی بە هیچ زیادەڕۆیی و هەڵبەستنێک نییە، ڕاستییەکان خۆیان ڕووی ڕاستیقینەی تاوانەکە دەردەخەن. گێڕانەوەی نادروست و ساختە زیان بە کەیسی دادگاکە و

کەیسی تاوانەکە دەگۆڕێت. گەڕانەوەی ڕاستییەکان کەیسەکە بەهێز دەکەن و تاوانەکە بە دروستی وەکو خۆی دەکاتە بەڵگەی مێژوویی. بۆ نموونە یەکێ دەڵێ عەجاج وایکردووە و یەکێ دەڵێ نەخێر ئەوە ڕاست نییە و بەڵام ئەوها و ئەوهای کردووە. ئەوەی دەبیسترێت ڕەنگ لە نەشارەزایی و سەرلێشێواوی دەداتەوە.

عەجاج ئەفسەری ئەمن بووە و سەرپەرشتی ناوزڕاوترین قەڵای زیندانی کردووە، پرۆسەی دادگاییەکەی زۆر بە خێرایی و بە داپۆشراوی بەڕێوەچوو. کەسێکی بەشدار بوو دەیگوت، دادگاکە "زۆر بە بێکسی بەڕێوە چوو، پشتگیریی لە لایەن پەرلەمانتار و وەزیرەکانی بەغداوە پێوە نەبیندرا. لەم دوو دانیشتنەدا تەنها یەکێک لەوە بووە کە سەر بە لایەنی دەسەڵاتدار نەبوو، وەرگێڕ خراپ بووە و وەرگێڕانەکەی لە کوردییەوە بۆ عەرەبی باش نەبوو."

لە هەر وڵاتێکی ئازاد بایە ئەو پرۆسەی دادگاییە دەچووە بنج و بناوانی وردەکارییەکان و تاوانکارییەکان لە ڕۆژی یەکەمی هێنانی ئەنفالکراوەکانەوە تاکو ئەو ڕۆژەی کە دوا زیندانیی ئەنفال لەوێ ئازادکراوە. پرۆسەی دادگاییکردنەکە بە ژمارەیەکی زۆری دانیشتن و لێکۆڵینەوە دیاردەکرا. کەسانی دیکە ڕاکێشی دادگا دەکران، چونکە عەجاج سوپەرمان نەبووە هەموو تاوانکارییەکان هەر خۆی ئەنجامی دابێت، ئەو هێزی ئەمن، سوپا و پۆلیسی لەژێر چنگدا بووە. تاوانکارییەکان بە تایبەتی لەلایەن ئەفسەرەکانی ئەمن و ئەندامانی سەر بە دەزگای دائیرەی ئەمن ئەنجام دراون. ئەوانە کە بوون و ئێستا لە کوێن؟ بۆ کەسیان نەگیران و نەهێندرانە دادگا؟

گەلی کورد بێ خاوەنە و لاوازە، ئەگینا دەبووایە تاوانبارانی ئەنفال یەک یەک ڕاکێشی دادگایەکی تایبەت و سەربەخۆ لە کوردستاندا بکات، بە زمانی کوردی و بە پێی یاسا نێونەتەوەییەکان دادگایی تاوانبارانی ناوخۆی بکردایە. لەم کەیسەی عەجاجدا سووە بە لەسەر ئەوەی ئەو تاوانبارە ناوزڕاوە بهێندرێتە کوردستان و بە کراوەیی لە پرۆسەیەکی پشوودرێژ و چڕدا دادگاییەکە بەڕێوە بچێت. لەم بارەدا ڕزگاربووی تاوانی ئەنفال و هەڵەبجە نەدەچوو بۆ بەغدا و لەبەردەم دادوەری عەرەب، لە ژینگەیەکی زاڵی عێراقی و عەرەبیدا سکاڵا بدا، ئەوجا ئایا لێی وەردەگرن یان نا، ڕێگەی دەدەن یان نا، یا لە پەلەپەلی و بە وەرگێڕی نوقسانەوە بەشدار بێت. ئەم ژینگەیە کاریگەریی دەروونی نەرێنی لەسەر ڕزگاربووانی کوردستانەوە هەیە، جگەلەوەی کورد وەکو نەتەوەی خاوەن قوربانی مافی یاسایی هەیە کاریگەریی لەسەر چۆنیەتی دادگاییەکە و پرۆسەی بەڕێوەبردنی دادگاییەکەدا هەبێت. بەداخەوە دەسەڵاتدارانی هەرێم نەیانهێشتووە کوردستان بگاتە ئەو ئاستە و خاوەنی گوتنی خۆی بێت و گوێی لە

بگیرێت.
خەڵک دڵیان خۆشە و دەڵێن عەجاج سزای لەسێدارەدانی بۆ دەرچوو، بەڵام سزای لە سێدارەدان زیان بە کەیسی تاوانی ئەنفال و تاوانەکانی دیکە دەگەیەنێت، چونکە یەکەم، ئەو تاوانبارە زانیاری زۆر لایە و بە کوشتنی هەموو زانیارییەکان ون دەبن، دووەم سزای زیندانی هەمیشەیی قورسترە وەکو لە سزای کوشتن. پێویستە ئەو مرۆڤە تاوانبارە لە زینداندا بڕزێتەوە و هەموو ڕۆژێک خەون بە مردنەوە ببینێت، نەک زوو پەتێکی لە مل بکرێت و بیکوژن و ڕزگاری بکەن.
دیارە هەشتا ئەم کەیسە تەواو نەبووە و نازانین چارەنووسی بە چی دەگات. لە عێراق و هەرێمی کوردستاندا ئاسایی مامەڵە بە زیندانیانەوە دەکرێت و خەڵکیش هەن دەیانەوێ عەجاج لە زیندان ڕزگارکەن. ئەم مەترسیە هەیە، چونکە لە عێراقدا ڕێگەی دەچێت. بۆ نموونە کاتی خۆی جەلال تاڵەبانی فڕۆکەوانی تاوانبار تاریق ڕەمەزانی لە زینداندا دەرهێنا و ئازادی کرد، نە دادگا و نە دەسەڵاتی جێبەجێکردنی عێراقیش هیچیان نەگوت.
ئێستا لێرە و لەوێ دەسەڵاتدرانی هەرێم پیرۆزبایی دەکەن و بە دادوەریدا هەڵدەڵێن، بەڵام ئەوان خۆیان تاوانباری لە عەجاج گەورەتریان پەناداو و ڕزگارکرد و پلەوپایەیان پێدان و دزی دادگاییکردنیشیان وەستانەوە. تاوانی ئەو سەرۆکجاشانەی خەڵکیان گرت و ڕادەستکرد، لە تاوانی عەجاج کەمتر نییە. ئاشکرایە سەدان تاوانبار لە کوردستاندا هەن و بە ئازادی دەسوڕێنەوە.

شاخەوان قادر شۆڕش
١٤/٥/٢٠٢٦